

результатів, посилення боргового навантаження (зокрема міжнародного, що поглиблює залежність вітчизняної банківської системи від валютної політики та стану світового ринку капіталу), зменшення обсягів кредитування, погіршення якості кредитного портфеля банків тощо. Утім, активна протидія з боку вітчизняних банків наведеним загрозам дозволить забезпечити стабільну стабільність у банківській системі України.

Літературний список:

1. Артеменко Д. А. Механизм обеспечения финансовой безопасности банковской деятельности / Автореф. дис. канд. экон. наук. – Ростов-на-Дону, 1999.
<http://www.disscat.com/content/mekhanizm-obespecheniya-finansovoi-bezopasnosti-bankovskoi-deyatelnosti>
2. Барановський О. І. Фінансова безпека / НАН України; Інститут економічного прогнозування. – К.: Фенікс, 1999. – 338 с.
3. Зубок М. І. Безпека банків. – К., 2002. – 306 с. – С. 7.
4. Срібний В. І. Стабільність банківської системи як чинник забезпечення економічної безпеки http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/knp/156/knp156_66-68.pdf
5. Шлемко В. Т. Економічна безпека України: сутність і напрямки забезпечення / В. Т. Шлемко, І. Ф. Бінько : Монографія. — К. : НІСД, 1997. — 144 с.
<http://old.niss.gov.ua/book/rozdil/rozd08.htm>
6. Срьоміна С. Хиткий механізм: на скільки впаде гривня до кінця року?
<http://news.finance.ua/ua/~2/10/all/2012/03/15/272770>
7. Офіційний сайт НБУ http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=64097
8. Срібний В. І. Стабільність банківської системи як чинник забезпечення економічної безпеки http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/knp/156/knp156_66-68.pdf
9. Іноземний банківський капітал в Україні // Цінні папери України. – 2011. – № 24. – http://www.securities.org.ua/securities_paper/review.php?id=669&pub=5179
10. Стубайло Т. Інтеграція іноземного банківського капіталу в країні Центральної та Східної Європи // Схід. – 2011 – № 2 (109). – http://www.experts.in.ua/baza/analytic/index.php?ELEMENT_ID=81282
11. Барановський О. І. Банківська безпека: проблема виміру
<http://194.44.242.245:8080/dspace/bitstream/handle/123456789/19797/01-Baranovskiy.pdf?sequence=1>
12. МВФ назвав основні проблеми українських банків
http://24tv.ua/home/showSingleNews.do?mvf_nazvav_osnovni_problemi_ukrayinskih_bankiv&objectid=199032
13. Белінська Я. Стабільність банківської системи: загрози та шляхи їх подолання <http://old.niss.gov.ua/Monitor/March2010/13.htm>
14. Крупка І. М. Фінансово-економічна безпека банківської системи України та перспективи розвитку національної економіки // Бізнес Інформ. – 2012. – № 6 (413). – С. 168 – 174.

УДК 364.6

О.П. Кириленко, докт. економ. наук, професор, завідувач кафедри фінансів
Тернопільський національний економічний університет,
olga_kyrylenko@mail.ru

ВПОРЯДКУВАННЯ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНИХ ПІЛЬГ НАСЕЛЕННЮ

Соціальні пільги є однією із складових вітчизняної системи соціального захисту, які значною мірою сформувались на основі попередньої радянської системи, спрямованої не на покращення матеріального становища громадян з низькими доходами і соціально

вразливих верств населення, а головним чином на стимулювання і підтримку осіб, які мали особливі заслуги перед Батьківщиною або відзначилися вагомими трудовими звершеннями.

Разом з тим, світовий досвід підтверджує, що соціальний захист громадян можливий здійснювати двома шляхами: 1) через надання в грошовій формі адресних виплат конкретним особам, які потребують захисту; 2) через систему соціальних пільг. При чому в ринковій економіці переважає перший метод. Справа в тому, що пільги представляють собою повне або часткове звільнення певних категорій громадян від плати за отримані послуги або надання додаткових послуг, що власне суперечить ринковим засадам господарювання і може спричинити занепад надавачів пільгових послуг і, навіть, окремих галузей.

Система соціальних пільг в Україні формувалася загалом хаотично, без наявної чіткої стратегії, частіше усього – під впливом політичних чинників і перманентних виборчих перегонів. В результаті чого на даний час нормативна база соціальних пільг включає більше ніж 60 законів і 120 підзаконних актів; право на державну підтримку та різноманітні пільги має понад третини населення країни [1]; перелік діючих пільг перевищує 600 видів [2]. Відповідно до свого цільового призначення виокремлюють наступні групи соціальних пільг: житлово-комунальні, медико-реабілітаційні, транспортні, соціально-побутові, пенсійні, соціально-трудова. Залежно від періодичності отримання пільги бувають разовими та систематичними.

У 2011 р. з державного та місцевих бюджетів було спрямовано понад 105 млрд. грн. на соціальний захист і соціальне забезпечення населення; сукупні видатки чотирьох позабюджетних соціальних фондів перевищили 230 млрд. грн.¹ Не зважаючи на достатньо великі державні видатки на соціальний захист і соціальне забезпечення, поки що не вдається в країні суттєво покращити ситуацію з бідністю, подолати тенденцію щодо подальшого розшарування суспільства за рівнем доходів, забезпечити дотримання для всіх громадян принципів соціальної справедливості.

Основною вадою системи пільг в Україні є їх надання без врахування розмірів доходів громадян, які отримують право на ту чи іншу соціальну пільгу. В результаті такого підходу пільгами користуються не лише особи з низькими доходами, а й багаті громадяни, що дискредитує систему соціального захисту в цілому.

Аналіз практики соціального захисту в Україні показав, що діючі соціальні пільги потребують систематизації, глибокого наукового обґрунтування, впорядкування законодавчої бази, створення відповідного фінансового забезпечення, а отже – докорінного реформування. Ми згодні з фахівцями, які вважають, що загалом «система пільг створює принизливу залежність від подачок держави, від політичної кон'юнктури» [3] і дану систему обов'язково треба покращувати.

На подолання недоліків, притаманних соціальним пільгам спрямована прийнята Урядом Стратегія, в якій центральне місце відведено питанням посилення адресності пільг з метою їхнього вдосконалення та підвищення результативності [4]. Забезпечення адресності соціальних виплат неможливе без проведення обстежень рівня доходів та умов існування окремих осіб та домогосподарств, що об'єктивно збільшує видатки на адміністрування виплат, вимагає застосування окрім документальних ще й непрямих методів обстеження, які не набули поширення в нашій фіскальній системі.

Адресність допомоги передбачає також монетизацію пільг, тобто їх грошову оцінку надання у визначеній сумі, а не як знеособленого права на безкоштовні послуги, які не

¹ Розраховано за даними Державної казначейської служби України, Пенсійного фонду України, Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності, Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України, Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття за 2011 рік.

індивідуально одержують дійсно нужденні; такі послуги важно обліковувати та контролювати. Важливою умовою підвищення результативності державної підтримки бідних є, на нашу думку, забезпечення доступу громадськості до інформації про реципієнтів допомоги, дотримання принципів прозорості та гласності у соціальному захисті, що повинно унеможливити доступ забезпечених громадян до соціальних пільг, на які вони не мають права претендувати.

Першочерговими кроками на шляху удосконалення системи соціальних пільг в Україні повинно бути: проведення «інвентаризації» існуючих пільг та формування державного реєстру осіб, які потребують соціальної допомоги; впорядкування законодавчого забезпечення та визначення базових понять соціального захисту; поступове виключення пільг за професійними ознаками; перехід до надання пільг у грошовій формі; вилучити допомоги виключно з врахуванням доходів не лише окремої особи, але й сім'ї; формування системи контролю за ефективністю державного соціального захисту та соціальних пільг в тому числі за шляхом впровадження принципів прозорості та гласності.

Список використаної літератури:

1. Кокіна В. «Пільги мають отримувати ті, хто справді їх потребує» // Урядовий кур'єр. – 2011. – №162. – С. 6.
2. Каталог пільг. – К.: Центр громадської адвокатури, 2009. – 76 с.
3. Шустік О. Пільги, як явище, відіграють деструктивну роль // Голос України. – 2009. – № 95.
4. Стратегія упорядкування системи пільг окремим категоріям громадян до 2012 року. Схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 3 червня 2009 р. № 594-р // Урядовий кур'єр. – 2009. – №115.

УДК 336.02(477)

Смельянович Л.О., доктор економічних наук, професор

Донецкий национальный университет экономики и торговли имени Михаила Туган-Барановского

smelyanovich@prorect.donduet.edu.ua

ФИНАНСОВЫЙ ИНТЕРЕС НАСЕЛЕНИЯ И МЕТОДЫ ЕГО УДОВЛЕТВОРЕНИЯ

Реалии социально-экономической жизни таковы, что каждому человеку приходится принимать финансовые решения на всех этапах своей жизни: при получении образования, создании семьи, обеспечении жильем, смене сферы деятельности, окончании трудовой деятельности, выходе на пенсию, организации своей жизни после выхода на пенсию и до гробницы.

Реформирование экономики Украины предполагает широкое участие граждан в долгосрочных накопительных пенсионных, страховых и ипотечных схемах, которые способствуют решению вопросов пенсионного накопления, социального и медицинского страхования, жилищной проблемы и образования. Активное финансовое поведение человека в обществе предполагает его финансовую грамотность. Повышение личной ответственности за свои финансовые решения определяет роль и значение финансовой грамотности населения в современных условиях.

Большое значение приобретает знание сущности финансовых услуг, их использование при размещении денежных средств. Низкая осведомленность людей в банковских инструментах и терминах показала их отстраненность, сокращение клиентов банков во время финансового кризиса 2008-2009 гг. Украинцы не пользуются банковскими услугами при формировании накопительных фондов. В то же время необходимо знать то, что накопительный пенсионный фонд в скором времени станет равноправным